ПАПЕРОВА КОПІЯ
ЕЛЕКТРОННОГО
ДОКУМЕНТА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти
обласних, Київської міської
державних адміністрацій

Про роботу інклюзивно-ресурсних центрів
у зв'язку з прийняттям постанови Кабінету
Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765

У зв'язку з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. №765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами», якою оновлено Положення про інклюзивно-ресурсний центр (далі – Положення) та внесені зміни до окремих актів Уряду, що регулюють питання переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників, оплати праці, встановлення надбавок та збільшення тривалості відпусток педагогічним працівникам інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ) Міністерство освіти і науки України надає роз'яснення щодо найпоширеніших запитань, порушених у зверненнях.

Щодо оновлення завдань ІРЦ.

Відповідно до пункту 1 Положення ІРЦ є установою, що утворюється з метою забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття освіти. Відповідно до цього для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи (далі - комплексна оцінка) до ІРЦ можуть завертатися особи різного віку, в тому числі батьки або інші законні представники з дітьми дошкільного віку та особи 18 років і старше, які продовжують здобуття освіти. Для осіб 18 років і старше, які мають інвалідність, послуги комплексної оцінки надаються безкоштовно.

У зв'язку з цим основні завдання ІРЦ, які зазначені у пункті 8 Положення, суттєво оновлено. До них належить:

1) проведення комплексної оцінки, у тому числі повторної, та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб у разі встановлення у них особливих освітніх потреб;

2) надання рекомендацій закладам освіти щодо розроблення індивідуальної програми розвитку особи;

3) консультування батьків, інших законних представників особи з особливими освітніми потребами щодо особливостей її розвитку;

4) забезпечення участі педагогічних працівників ІРЦ у діяльності команди психолого-педагогічного супроводу особи з

З оригіналом згідно

МОН № 1/19832-21 від 16.11.2021

Підписав: Рогова Віра Борисівна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000B0DD300090D58D00
Дійсний: з 05.01.2021 0:00:00 по 05.01.2023 0:00:00

у семінарах, тренінгах, майстер-класах для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, обміну досвідом тощо.

5) залучення (у разі потреби) педагогічних працівників ІРЦ під час засідань психолого-педагогічного консиліуму у спеціальних закладах загальної середньої освіти;

6) надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та інших послуг дітям з особливими освітніми потребами:

дітям раннього та дошкільного віку, які не відвідують заклади дошкільної освіти;

дітям, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу.

7) визначення потреби в асистенті учня та/або супроводі дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі (групі);

8) визначення рівня підтримки особи з особливими освітніми потребами в закладі освіти;

9) надання консультативної, психологічної допомоги батькам, іншим законним представникам осіб з особливими освітніми потребами у формуванні позитивної мотивації щодо розвитку таких дітей та підвищення обізнаності щодо організації їх навчання і виховання;

10) інформування громади про діяльність ІРЦ та взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, закладами охорони здоров'я, закладами (установами) соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими організаціями тощо;

11) ведення обліку осіб, які звернулися до ІРЦ, шляхом формування їх електронного переліку в АС «ІРЦ» за формою, визначеною додатком 1;

12) підготовка звітної та аналітичної інформації про результати діяльності ІРЦ.

Враховуючи аналіз поточної ситуації щодо рівня якості організації інклюзивного навчання для осіб з ООП та створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти дає підстави стверджувати, що в країни існує проблема з практичним впровадженням інклюзивного навчання в освітню діяльність, що потребує першочергового вирішення (за результатами проведення планових інституційних аудитів державної служби якості освіти).

Серед ключових причин, що обумовили неналежний рівень організації інклюзивного навчання є, в тому числі брак практичного досвіду впровадження інклюзивної освіти педагогічними працівниками закладів освіти, формальне складання індивідуальних програм розвитку учнів без врахування рекомендацій, зазначених у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, низький рівень комунікації закладів освіти з фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, невміння повноцінно використати державну фінансову підтримку, спрямовану на забезпечення якісного рівня інклюзивного навчання тощо.

Зважаючи на вищевикладене та відповідно до завдань ІРЦ фахівці ІРЦ під час проведення комплексної оцінки мають в тому числі спостерігати за особливостями навчання особи в закладі освіти, консультуватися з педагогічними працівниками закладу освіти щодо розроблення її індивідуальної

освітньої траєкторії, індивідуальної програми розвитку, необхідності модифікації/адаптації освітньої програми (навчальних предметів), особливостей організації освітнього середовища, рекомендацій з надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, брати участь у засіданні команд психолого-педагогічного супроводу, тощо.

Щодо надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та інших послуг дітям з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу.

Порядок організації здобуття повної загальної середньої освіти за індивідуальною формою регламентується Положенням про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021 року № 160), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314).

Відповідно до пункту 3 розділу V цього Положення персональний склад педагогічних працівників, які здійснюють навчання за формою педагогічного патронажу, кількість навчальних годин для її організації визначаються наказом керівника закладу освіти відповідно до кількості навчальних предметів, обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми за умови виконання вимог державних стандартів освіти.

Для дітей з особливими освітніми потребами, які за станом здоров'я не можуть здобувати повну загальну середню освіту за денною формою (відповідно до висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я або медичного висновку про стан здоров'я дитини за формою, затвердженою Міністерством охорони здоров'я України), кількість навчальних годин визначається з розрахунку:

10 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;

14 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;

16 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів.

Зазначена кількість годин є граничною, тобто не може бути більшою.

Освітній процес для дітей з особливими освітніми потребами має корекційну спрямованість на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів. Визначені години можуть бути використані лише для вивчення предметів відповідно до навчального плану освітньої програми. Освітня програма для таких учнів має в обов'язковому порядку містити корекційно-розвитковий складник, який забезпечується дидактично через чітке визначення освітніх завдань кожного уроку, оптимального визначення його змістового компоненту та широкого використання методів, прийомів і способів активізації навчально-пізнавальної діяльності учня. Персональний склад педагогічних працівників, які здійснюють навчання за формою педагогічного патронажу, визначається наказом керівника закладу освіти. Водночас, слід зазначити, що організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами має свою специфіку та вимагає від педагогів наявності знань з корекційної педагогіки щодо закономірностей та особливостей розвитку і навчання таких дітей, володіння прийомами та методами роботи з ними.

Просимо звернути увагу, що відповідно до абзацу четвертого частини другої статті 55 Закону України «Про освіту» батьки або інші законні представники мають право обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти. При формуванні висновку про комплексну оцінку ІРЦ слід **утримуватися від скерування** батьків з учнями до закладу освіти та вибору ними форми освіти.

Принагідно звертаємо вашу увагу, що рівні підтримки в освітньому процесі регламентуються постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2021 р. № 769 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530» та постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», які вступлять в дію з 1 січня 2022 року. Введення рівнів підтримки під час освітнього процесу не поширюється на спеціальні класи, спеціальні заклади освіти та на індивідуальну форму навчання у вигляді педагогічного патронажу, що регламентуються відповідними нормативно-правовими актами. Таким чином зазначений у пункті 9 висновку про комплексну оцінку рівень підтримки використовується лише для організації інклюзивного навчання.

Для забезпечення додаткової підтримки учнів, які здійснюють навчання за формою педагогічного патронажу, додаткові психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові та інших послуги такі учні можуть отримувати в ІРЦ, чи іншому закладі, зокрема реабілітаційному закладі чи спеціальному закладі освіти, в обсязі, який відповідає індивідуальним потребам таких учнів та стану їх здоров'я та не має призводити до перенавантаження здобувачів освіти.

Щодо створення філій ІРЦ та мобільних інклюзивно- ресурсних центрів.

Відповідно до пункту 3 Положення за рішенням засновника ІРЦ може мати у своїй структурі філію (філії) та може організовувати власну діяльність з використанням мобільного ІРЦ.

Відповідно до пункту 1 частини другої та частини шостої статті 55 Господарського кодексу України суб'єкти господарювання, зокрема юридичні особи, комунальні та інші підприємства а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку, мають право відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи.

Відповідно до статті 95 Цивільного кодексу України філією є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій; філії не є юридичними особами, наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення.

Відповідно до пункту 4 Положення ІРЦ утворюються з розрахунку один на не більш як на 7 тис. дітей, які проживають на території територіальної громади (району), та не більш як на 12 тис. дітей, які проживають у місті (районі міста).

Створення мобільних ІРЦ зумовлене необхідністю забезпечення доступності послуг комплексної оцінки, особливо в тих регіонах України, де є важкодоступні населені пункти.

Принагідно повідомляємо, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 р. № 319 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти» Кабінетом Міністрів України було виділено кошти на придбання автомобільних транспортних засобів, у тому числі для обслуговування ІРЦ.

Щодо кадрового забезпечення ІРЦ.

Відповідно до пунктів 43 Положення діяльність ІРЦ забезпечують педагогічні працівники – керівник (директор), завідувач філії (за наявності філії), фахівці (консультанти) ІРЦ (практичні психологи, вчителі-реабілітологи, вчителі-логопеди, інші вчителі-дефектологи).

Відповідно до пунктів 42, 44, 45 Положення педагогічні працівники ІРЦ призначаються на посади керівником ІРЦ у порядку, встановленому трудовим законодавством.

Тобто фахівці (консультанти) ІРЦ призначаються керівником ІРЦ без проведення конкурсу. В той же час звертаємо увагу, що при укладенні трудового договору за згодою сторін може бути обумовлене випробування з метою перевірки відповідності фахівця (консультанта) ІРЦ роботі, яка йому доручається (ст. 36 КЗпП України).

Рекомендуємо засновникам привести статути ІРЦ у відповідність до Положення та затвердити нові штатні розписи із зазначенням назв нових посад. Після затвердження статуту та нового штатного розпису керівник установи має перевести працівників на нові посади, оформити документи про трудову діяльність працівників з дотримання вимог чинного трудового законодавства, затвердити нові посадові інструкції працівників відповідно до займаних ними посад.

Під час підготовки посадових інструкцій рекомендуємо керуватися таким функціоналом посад.

Характеристики посади «фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру»:

Завдання та обов'язки.

- проводить первинну бесіду з батьками або іншими законними представниками особи;
- здійснює комплексну оцінку з використанням комплектів сучасних діагностичних методик для встановлення у особи наявність у неї особливих освітніх потреб;
- консультує та надає консультативну допомогу батькам або іншим законним представникам особи, педагогічним працівникам закладів освіти;

- веде спостереження за особою, якій проводиться комплексна оцінка у закладі освіти або у середовищі, яке для цієї особи є звичним і комфортним;
- бере участь у засіданні команди психолого-педагогічного супроводу у закладі освіти;
- надає психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги відповідно до завдань ІРЦ;
- бере участь у прийнятті колегіальних рішень командою психолого педагогічного супроводу закладу освіти;
- бере участь у складанні висновку про комплексну оцінку (в тому числі повторну);
- виконує інші завдання ІРЦ, покладені на нього керівником ІРЦ відповідно до посадової інструкції.

Кваліфікаційні вимоги: вільно володіє державною мовою, має вищу педагогічну (психологічну) освіту ступеня магістра (спеціаліста) за спеціальностями «Психологія («Практична психологія»), «Спеціальна освіта» («Корекційна освіта», «Дефектологія») або «Психологія («Практична психологія»), досконало володіє спеціальним фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з спеціальної галузі, має стаж роботи за фахом не менш як два роки у порядку, встановленому трудовим законодавством.

Принагідно інформуємо, що наказом Міністерства економіки України від 25.10.21 № 810-21 було затверджено Зміни №10 до національного класифікатора професій ДК 003:2010, в якому зазначено нові посади працівників ІРЦ.

Таким чином, після затвердження нового штатного розпису ІРЦ за наказом керівника ІРЦ педагогічні працівники призначаються на нові посади «фахівець (консультант)» з відповідною оплатою: встановленням посадового окладу за 15 тарифним розрядом відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» (до внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ»).

Звертаємо увагу, що постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765 були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 373 «Про встановлення надбавки педагогічним працівникам закладів дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти, інших установ і закладів незалежно від їх підпорядкування» стосовно встановлення педагогічним працівникам ІРЦ надбавки за престижність педагогічної праці з 1 січня 2022 року у розмірі не менше 25 відсотків посадового окладу.

Щодо атестації педагогічних працівників ІРЦ.

Порядок атестації педагогічних працівників, присвоєння кваліфікаційних категорій та педагогічних звань регламентований Типовим положенням про

атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 06 жовтня 2010 р. № 930, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 4 грудня 2010 р. за № 1255/18550 (далі – Типове положення).

Оскільки посада фахівець (консультант) ІРЦ не передбачає наявність кваліфікаційних категорій педагогічні працівники ІРЦ атестуються на відповідність займаній посаді.

Присвоєні за наслідками атестації за посадами практичних психологів, вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів кваліфікаційні категорії та педагогічні звання зберігатимуться до наступної атестації на відповідних посадах.

Щодо суміщення посад керівником (директором) ІРЦ та фахівцями (консультантами) ІРЦ та можливості працювати на інших посадах за сумісництвом.

Відповідно до пункту 40 Положення тривалість робочого тижня педагогічних працівників ІРЦ становить 36 годин.

Умови роботи за сумісництвом регламентовано постановою Кабінету Міністрів України від 03 квітня 1993 р. № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» та спільним наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України від 28.06.1993 № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» (далі – наказ № 43).

Відповідно до пункту 1 Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій (наказ № 43) сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, установі, організації. При цьому тривалість роботи за сумісництвом не може перевищувати 4 години на день і повного робочого дня у вихідний день. Загальна тривалість роботи за сумісництвом не повинна перевищувати половини місячної норми робочого часу.

Одночасно слід зазначити, що відповідно до пункту 4 зазначеного Положення (наказ № 43) керівники державних підприємств, установ, організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів державних підприємств, установ, організацій та їхні заступники не мають права працювати за сумісництвом (за винятком наукової, викладацької, медичної і творчої діяльності).

Отже, фахівці (консультанти) ІРЦ мають право обіймати іншу посаду за сумісництвом на 0,5 ставки тільки поза межами свого основного робочого часу, якщо режим роботи ІРЦ дозволяє організувати таку роботу. Графік роботи ІРЦ визначається керівником (директором) ІРЦ, має бути гнучким та забезпечувати безперервне виконання завдань, зазначених у Положенні.

Директор ІРЦ має право займатися за сумісництвом (поза межами свого основного робочого часу) лише науковою, викладацькою, медичною і творчою діяльністю, а обіймати іншу посаду за сумісництвом не має права.

Щодо роботи за суміщенням, то частина перша статті 105 Кодексу законів про працю України передбачає суміщення професій (посад), тобто можливість виконання працівником на тому ж підприємстві, в установі, організації поряд із своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткової роботи за іншої професією (посадою) або обов'язків тимчасово відсутнього працівника без звільнення з основної роботи.

При цьому, суміщення професій (посад) допускається за згодою працівника протягом встановленої законодавством тривалості робочого дня, якщо це економічно вигідно і не призводить до погіршення якості виконуваних робіт. Отже, суміщення професій (посад) допускається в тих випадках, коли працівник за своєю кваліфікацією може забезпечити якісне виконання як основної, так і суміщуваної (додаткової) роботи.

За суміщення професій (посад) наказом Міністерства освіти і науки від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» передбачено встановлення доплати у розмірі до 50 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Зазначений вид доплат не встановлюються керівникам закладів і установ освіти, їх заступникам, керівникам структурних підрозділів, їх заступникам.

Отже, суміщувати посади (за наявності вакантної посади в ІРЦ або на час тимчасово відсутнього за хворобою або з інших причин працівника) мають право лише фахівці (консультанти) ІРЦ.

Натомість звертаємо увагу, що відповідно до пункту 3 Переліку робіт, які не є сумісництвом (наказ № 43), педагогічна робота з погодинною оплатою праці в обсязі не більше 240 годин на рік не є сумісництвом. Тобто, працівники закладів та установ освіти, крім основної роботи й роботи за сумісництвом, можуть залучатися до педагогічної роботи на умовах погодинної оплати праці.

На відміну від роботи за сумісництвом, яка виконується лише у вільний від основної роботи час, педагогічна робота з погодинною оплатою праці в обсязі не більше 240 годин на рік, яка не є сумісництвом, може виконуватися в межах основного робочого часу працівника з дозволу керівника закладу, установи без утримання заробітної плати.

З 2017 року Урядом запроваджена окрема субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 (із змінами) (далі – Порядок та умови надання субвенції).

У Порядку та умовах надання субвенції визначено, що вона спрямовується, зокрема, на оплату фахівцям за проведення (надання) корекційно-розвиткових занять (послуг), що визначені індивідуальною програмою розвитку учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах (групах)

закладів дошкільної, загальної середньої освіти. Оплата праці фахівців за проведення корекційно-розвиткових занять здійснюється на умовах цивільно-правових угод за ставками погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять у розмірах, передбачених для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл, установленими в додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298, підвищеними на 20 відсотків.

Педагогічні працівники ІРЦ (у т. ч. і директор), які мають відповідну спеціальну освіту, можуть залучатись для проведення корекційно-розвиткових занять з учнями з особливими освітніми потребами, які навчаються у інклюзивних класах (групах) закладів загальної середньої, дошкільної освіти, на умовах цивільно-правових угод.

Заступник Міністра Віра РОГОВА

Самсонова 4813239